

โรคพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช (Pesticide poisoning)

สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย ในด้านเกษตรกรรม และใช้กำจัดแมลงในบ้านเรือน เกษตรกร และคนทั่วไปมีโอกาสเสี่ยงต่อการสัมผัสสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง โดยเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง ช่องปาก และทางลมหายใจ สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ใช้ปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 กลุ่มหลัก คือ สารกำจัดแมลง/สารกำจัดวัชพืช/สารกำจัดเชื้อรา และสารกำจัดสัตว์กัดแทะ

ปี พ.ศ. 2544 – 2553 (ค.ศ. 2001 – 2010) การรายงานผู้ป่วยได้รับพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เฉลี่ยปีละ 1,900 ราย สูงสุดในปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) 2,653 ราย โดยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2005) โดยส่วนหนึ่งเกิดจากการแยกการรายงานสาเหตุจากการทำร้ายตนเองออก และเริ่มมีแนวโน้มจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2553 (ค.ศ. 2007 – 2010) (รูปที่ 1)

ปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) มีรายงานผู้ป่วยที่ได้รับสารพิษจากสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม 2,158 ราย อัตราป่วย 3.39 ต่อประชากรแสนคน ไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต พบผู้ป่วยตลอดปีมีรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคม (รูปที่ 2) ของทุกๆ ปี ในปี พ.ศ. 2553 (ค.ศ. 2010) สูงในเดือนพฤษภาคมถึงกันยายน รวม 1,165 ราย (ร้อยละ 55.99) ซึ่งเป็นช่วงฤดูฝนเกษตรกรเริ่มมีการเพาะปลูกและมีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชร่วมด้วย

การรายงานผู้ป่วยจาก ภาคเหนือ ร้อยละ 45.51 อัตราป่วย 8.34 ต่อประชากรแสนคน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ

Fig. 1 Reported Cases of Pesticide poisoning per 100,000 Population, by Year, Thailand, 2001 - 2010

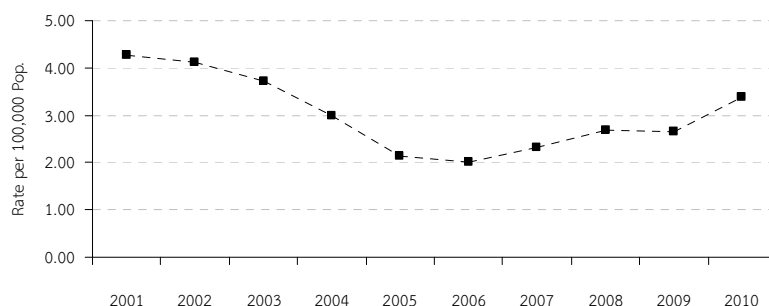

Fig. 2 Reported Cases of Pesticide poisoning by Month, Thailand, 2006 - 2010

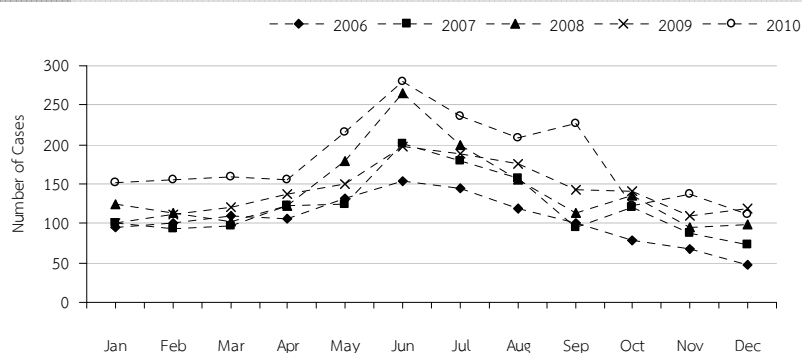

Fig. 3 Reported Cases of Pesticide poisoning per 100,000 Population, by Region, Thailand, 2006 - 2010

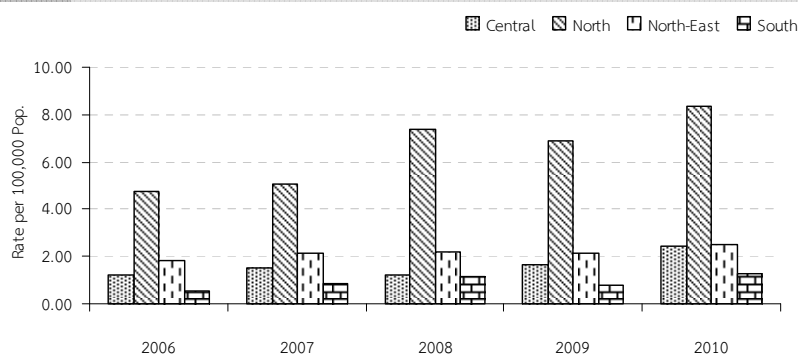
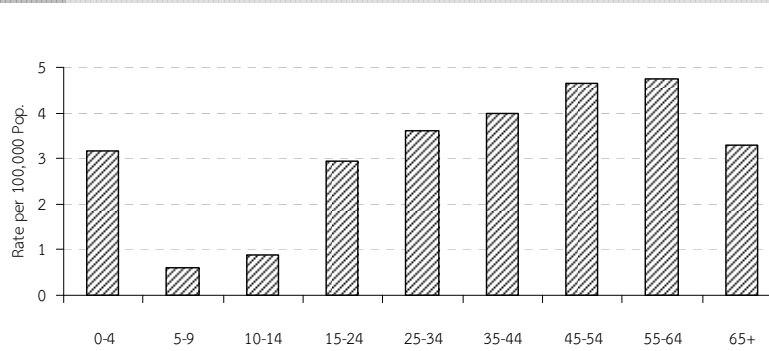

Fig. 5 Reported Cases of Pesticide poisoning per 100,000 Population, by Age-group, Thailand, 2010

24.74 (2.48) ภาคกลาง ร้อยละ 24.42 (2.45) และภาคใต้ ร้อยละ 5.33 (1.30) (รูปที่ 3) จังหวัดที่มีรายงานผู้ป่วยสูงสุด 10 อันดับแรกคือ กำแพงเพชร อัตราป่วยเท่ากับ 19.67 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ อุทัยธานี (15.86) เชียงราย (14.04) นครสวรรค์ (12.67) สุพรรณบุรี (12.42) ระยอง (8.72) เชียงใหม่ (8.49) พะเยา (8.42) พิษณุโลก (7.90) และตาก (7.84) (รูปที่ 4)

ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลชุมชน 1,403 ราย ร้อยละ 65.01 สถานีอนามัย 288 ราย (13.35) โรงพยาบาลศูนย์ / โรงพยาบาลทั่วไป รวม 464 ราย (21.50) โรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร 2 ราย (0.09) และคลินิกเอกชน/โรงพยาบาลเอกชน 1 ราย (0.05)

ผู้ป่วยเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นเพศหญิง 820 ราย เพศชาย 1,338 ราย อัตราส่วนเพศหญิงต่อเพศชาย 1:1.6 กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยต่อประชากรแสนคนสูงสุด คือ กลุ่มอายุ 45 – 54 ปี (4.68) รองลงมา กลุ่มอายุ 55 – 64 ปี (4.67), 35 – 44 ปี (4.01), 25 – 34 ปี (3.62) และ 65 ปีขึ้นไป (3.30) (รูปที่ 5)

ผู้ป่วยมีอาชีพเกษตรกรกรรมสูงสุด 870 ราย ร้อยละ 40.32 รองลงมาคือ รับจ้าง 624 ราย (28.92) เด็กในปกครองและเด็กนักเรียน 331 ราย (15.33) และอื่นๆ 333 ราย (15.43)

การจำแนกประเภทสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ได้รับรายงาน ได้แก่ กลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต ร้อยละ 10.28 คาร์บาเมต

(1.20) สารกำจัดวัชพืช (4.44) อื่น ๆ (0.92) และไม่ระบุชนิด (87.76) เป็นต้น

จากการรายงานผู้ป่วยพิษจากสารป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ที่ได้รับรายงานจากระบบเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา ปี พ.ศ. 2550 – 2553 (ค.ศ. 2007 – 2010) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย สอดคล้องกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและเพิ่มขึ้นในภาคเกษตร แม้ว่ามีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของการทำเกษตร โดยการใช้สารชีวภาพ และเกษตรกรสามารถเข้าถึงข้อมูลในการป้องกันตนเองได้มากขึ้นก็ตาม ยังพบปัญหาการได้รับพิษเนื่องจากการได้รับพิษส่วนใหญ่ มักเกิดจากการใช้สารเคมีไม่เหมาะสม ไม่ถูกวิธี รวมทั้งการเก็บ การนำภาชนะบรรจุกลับมาใช้ ล้วนเป็นปัจจัยให้เกิดอันตรายได้ง่าย โดยเฉพาะในเด็กอายุ 0 – 5 ปี ที่พบว่า ได้รับสารพิษโดยไม่ตั้งใจ ดังนั้น ความสำคัญในการเฝ้าระวังชนิดของสารกำจัดศัตรูพืชที่นำเข้ามาใช้ในประเทศไทย อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง การรายงานการได้รับพิษจากสารกำจัดศัตรูพืช จะเป็นประโยชน์ ต่อการให้ข้อมูล ความรู้แก่กลุ่มเสี่ยง และประชาชนทั่วไป เพื่อให้หลีกเลี่ยง และสามารถลดการเจ็บป่วย และปัญหาสุขภาพจากการสัมผัสสารเคมีได้

ผู้เรียบเรียง

แสงโสม ศิริพานิช และพรรณนา เหมือนผึ้ง

